«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς' 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος Κτ'. Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Φεβρουαρίου 1936 Ἀριθ. 1225

ΕΚΤΙΘΕΣΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΡΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΝ

Ἐκσφενδονίζεις τὴν κατάραν. Ταλαίπωρε μητέρα, τί κάμνεις; Ἡ παραφορά σου σὲ σκοτίζει, ὥστε νὰ λησμονῇς πρὸς στιγμήν, ὅτι τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον καταρᾶσαι, σοῦ εἶνε προσφιλὲς καὶ ἡ καρδία σου πάλλει ζωηρῶς δι' αὐτὸ ποθοῦσα τὴν εὐτυχίαν του. Εἶνε τὸ τέκνον σου, διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ὁποίου προθύμως θὰ προσέφερες τὴν ζωήν σου· διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ὁποίου ἄνευ δισταγμοῦ θὰ ἔσπευδες νὰ θυσιάσῃς κάθε ἰδικήν σου χαράν.

Τὸ καταρᾶσαι λοιπόν; Φεῦ! Εἰς οἱανδήποτε περίπτωσιν ἡ κατάρα σου εἶνε ὄρνεον μαῦρον καὶ σαρκοβόρον, τὸ ὁποῖον εἶναι κίνδυνος νὰ ἐμπήξῃ τοὺς ὄνυχάς του εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ νὰ κατασπαράξῃ τὰ σπλάγχνα σου, διὰ νὰ χορτασθῇ μὲ τὸ αἷμά των.

Δὲν τὸ ἐννοεῖς; Ὑπόθεσε λοιπόν, ὅτι πράγματι τὸ τέκνον σου ἔχει πταίσει καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ ἀδίκῳ. Ἡ ἀρά σου δὲν θὰ εἶνε ματαία. Θὰ ἐκσπάσῃ λοιπὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς του. Ἀλλοίμονον! Πῶς θὰ ἀνεχθῇ ἡ μητρικὴ καρδία σου ν' ἀντικρύσῃ τὴν δυστυχίαν του; Καὶ πῶς θὰ ὑποφέρῃς νὰ τὸ βλέπῃς πάσχον, ὅταν θὰ συλλογίζεσαι, ὅτι αἰτία τῆς θλίψεώς του ἢ τῆς καταστροφῆς του ὑπῆρξαν αἱ ἰδικαί σου κατάραι;

Ἀλλ' ἰδού, ὅτι δὲν εἶσαι οὔτε μήτηρ, οὔτε γείτων ἢ ἰδιώτης τις. Εἶσαι ἄρχων ἐκκλησιαστικός, λειτουργὸς τοῦ θυσιαστηρίου, ποιμὴν τῆς λογικῆς ποίμνης, ἐπίσκοπος ψυχῶν. Τί νομίζεις; Φρονεῖς λοιπόν, ὅτι δικαιοῦσαι σὺ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους νὰ καταρᾶσαι καὶ νὰ ἀναθεματίζῃς; Ἐὰν ὑπάρχουν περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρὰ ἀποτελεῖ ἐπιτίμιον ἐπιβαλλόμενον εἰς ἀδιορθώτους καὶ ἀμετανοήτους τινάς, σύμφωνα πρὸς ἐξουσίαν καὶ δικαίωμα ἐμπεπιστευμένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν Του, μὴ λησμονῇς, ὅτι τὸ ἐπιτίμιον μόνον ὡς ὅπλον τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ· πάντοτε δὲ καὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς προστασίαν τῆς χριστιανικῆς ποίμνης ἀπὸ τῶν ἐπιβούλων αὐτῆς.

Ἤκουσες, σὲ παρακαλῶ, ποτὲ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ κατηράσθη κανένα; Ἐκτὸς τῆς ἀψύχου συκῆς, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν ὡς σύμβολον διδακτικόν, δὲν κατηράσθη οὐδένα, οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς Γραμματεῖς, τοὺς ὁποίους περιωρίσθη νὰ ταλανίσῃ· οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς σταυρωτὰς καὶ δημίους Του, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ὅλως τοὐναντίον καὶ προσηυχήθη. Ἐξέχασες δέ, τί βεβαιοῖ ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν περὶ τῶν διαθέσεων καὶ τῆς συμπεριφορᾶς πάντων τῶν ἀποστόλων ἀπέναντι ἀνθρώπων ἀσυνειδήτων, οἱ ὁποῖοι ἄνευ λόγου τινὸς ἐδίωκον καὶ ἐκακοποίουν αὐτούς; «Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν» (Α' Κορινθ. δ' 12).

Ἀλλοίμονον! Χρησιμοποιεῖς λοιπὸν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρὰν διὰ νὰ κολάσῃς τὴν προσβολήν, ἡ ὁποία ἐγένετο κατὰ τοῦ ἀτόμου σου; Τὴν χρησιμοποιεῖς, διότι ἀξιοῖς νὰ μένῃς ἀσύδοτος καὶ ἀνεξέλεγκτος, ἐλεύθερος διὰ νὰ προβαίνῃς εἰς ὑπερβασίας, αἵτινες δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸν ἔλεγχον, καὶ διὰ νὰ ἐκτρέπεσαι εἰς αὐθαιρεσίας, καταισχυνούσας τὸ ἀξίωμά σου; Ἀλλοίμονον! Δὲν σκέπτεσαι, ὅτι οἱ ἀπόστολοι δὲν ἐχρησιμοποίησαν τὴν ἀρὰν οὐδὲ ὅταν οἱ ἄλλοι τοὺς ἠδίκουν καὶ ἐκακούργουν εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν; Ὤ! ἀσφαλῶς. Ἡ κατάρα σου αὐτὴ εἶνε ἀρὰ ματαία. Ἀρά, ἥτις ὁμοιάζει μὲ ὄρνεον ἄγριον καὶ αἱμοδιψές, ἔχον ὄνυχας γαμψοὺς καὶ ράμφος ὀξύ. Δὲν συλλογίζεσαι λοιπόν, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ τοῦτο εἰς τὴν φωλεάν του, πεινασμένον, λυσσασμένον, ζητοῦν νὰ χορτασθῇ μὲ ὁτιδήποτε εὕρῃ ἐκεῖ; Χρησιμοποιεῖς τὴν ἀρὰν αὐτὴν διὰ νὰ προστατεύσῃς τὸ ἄτομόν σου. Καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεσαι λοιπόν, ὅτι τὸ ἐκθέτεις χειρότερον εἰς τὸν κίνδυνον;

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΜΟΡΦΑΙ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Γ') Ἡ περὶ δημιουργικῆς ἐξελίξεως θεωρία τοῦ Bergson.

β) Ἡ θεωρία τοῦ Bergson *κρινομένη.*

3. Θεὸς καὶ χρόνος. Καὶ ὁ δημιουργὸς Θεός, ποίαν θέσιν κατέχει ἐν τῇ δημιουργικῇ ἐξελίξει; Οὐδεμίαν, διότι ἀντικαθίσταται ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τῆς πεπερασμένης ταύτης δυνάμεως τοῦ χρόνου, τοῦ ὁρατοῦ τούτου καὶ αἰσθητοῦ ρεύματος τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ διαστήματι εἰς ὡρισμένην τινὰ στιγμὴν γεννᾶται, καὶ οὕτω καθίσταται ὁ Θεός—Χρόνος ἢ Κρόνος τῆς

ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μυθολογίας(1). Πράγματι κατὰ τὸν Bergson ὁ Θεὸς δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε πρᾶγμά τι (chose), ἤτοι ὑπόστασίς τις καὶ αἰτία τις ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἐνεργοῦσα, ἀλλὰ μόνον «κέντρον τι, ὁπόθεν οἱ κόσμοι θὰ ἐξεπήγαζον», τάσις τις πρὸς τὸ ἐκπηγάζειν συγχυζομένη πρὸς αὐτὸ τὸ ἐκπηγαζόμενον. «Πράγματα, κατὰ τὸν Bergson, δὲν ὑπάρχουν, ἀλλὰ μόνον ἐνέργειαι». Καὶ τὸ «κέντρον δέ, ἐξ οὗ οἱ κόσμοι ἀναπηδῶσιν ὡς τὰ νήματα ἀπείρου τινὸς δέσμης», δὲν εἶνε καὶ τοῦτο «πρᾶγμά τι, ἀλλὰ συνέχειά τις ἀναβλύσεως (une continuité de jaillisement). Ὁ Θεὸς δέ, οὕτω ὁριζόμενος, δὲν ἐποίησε τί ποτε· εἶνε ζωὴ ἀτελεύτητος, ἐνέργεια, ἐλευθερία»(2). Οὕτω ἡ περὶ Θεοῦ ἀντίληψις τοῦ Bergson εἶνε καθαρῶς πανθεϊστική, καὶ ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ὡς ἐνέργειά τις ἄπαυστος, ὡς συνέχειά τις ἀναβλύσεως, μὴ ὑπάρχουσα κεχωρισμένως τοῦ κόσμου ἀλλὰ συνεξελισσομένη μετὰ τοῦ κόσμου.

Ὁ ἀντικαθιστῶν δὲ τὸν Θεὸν Χρόνος, ἡ «ἡ διάρκεια (la durée) καὶ ἡ ἐλευθέρα ἐκλογή», τὸ συνεχὲς γίγνεσθαι (perpetuel devenir) τοποθετεῖται ὑπὸ τοῦ Bergson «εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων»(3), ἐκλαμβανόμενος ὡς πρώτη ἀρχὴ δημιουργικὴ καὶ οὐχὶ ὡς αἰτία τις δευτερεύουσα καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ τυχαία, ὁποῖαι παρουσιάζονται συνήθως εἰς τὰ ἄλλα συστήματα τῆς ἐξελίξεως οἱ κατὰ ταῦτα παράγοντες αὐτῆς. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ὁ Bergson τὴν ἐξέλιξιν ἐκδέχεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς παγκοσμίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς δημιουργίαν. Ἡ περὶ ἐξελίξεως τουτέστιν ἐκδοχὴ αὐτοῦ εἶνε ἐκ τῶν περισσότερον ριζικῶν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ παραγόντων καὶ αἰτίων δευτερευόντων ἢ τυχαίων, ἀλλ' ἀπαιτεῖ αἰτίαν δημιουργόν, ὡς ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ Bergson ἀντιλαμβάνεται τοῦτο.

Ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς—Χρόνος δὲν δύναται νὰ εἶνε ὄχι πρώτη, ἀλλ' οὐδὲ κἂν μία ἐκ τῶν δευτερευουσῶν αἰτιῶν τῆς δημιουργίας, εἶνε αὐτόδηλον. Διότι ὁ χρόνος δὲν ὑπάρχει οὔτε ὡς ὀντότης τις οὔτε ὡς ἀρχή τις ἐνεργός. Καὶ ὅτι μὲν ὁ χρόνος δὲν ὑπάρχει ὡς ὑπόστασίς τις ἰδία, ὁμολογεῖ, ὡς εἴδομεν, καὶ αὐτὸς ὁ Bergson διατεινόμενος, ὅτι «πράγματα δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ μόνον ἐνέργειαι». Ὅτι δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἐνέργειάν τινα ἐκ μὴ ὑπαρχούσης ὀντότητος οὐδὲ νὰ ὀνομάζωμεν αἰτίαν ἐνεργὸν τὸ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, εἶνε πρόδηλον. Καὶ ἀποκαλοῦμεν μὲν τὸν χρόνον πανδαμάτορα, καθὼς καὶ ὁ Bergson παριστῶν δι' εἰκόνος ἐπὶ τὸ ζωηρότερον τὴν ἐπὶ πάντων κυριαρχίαν τοῦ χρόνου διακηρύττει, ὅτι «ὁ ὁδοὺς αὐτοῦ δάκνει πάντα τὰ ὄντα»(4), ἀλλ' αὗται εἶνε μεταφοραὶ δηλοῦσαι τὰ ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου συμβαίνοντα, οὐχὶ δὲ ὅτι ὁ χρόνος καθ' ἑαυτὸν κέκτηται καὶ πραγματικήν τινα ἐνέργειαν. Πράγματι τὸ φθεῖρον ἐπὶ παραδείγματι τὸν μηχανισμὸν τοῦ ὡρολογίου μου δὲν εἶνε ὁ χρόνος, ὅστις εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου ἀδρανὴς καὶ ἀδιάφορος πρὸς πάσας τὰς κατὰ τὴν διαρροὴν αὐτοῦ ἐπισυμβαινούσας μεταβολάς, ἀλλ' ἡ τριβὴ τῶν τροχῶν αὐτοῦ, ἡ κόνις, ἡ ὑγρασία, ἡ σκωρία(5). Τοῦτ' αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ περὶ πάσης οἱασδήποτε φθορᾶς ἐπερχομένης εἰς οἱονδήποτε ὀργανισμὸν ἢ ὑλικὸν πρᾶγμα.

(1) A. Farges ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 265. (2) Αὐτόθι σελ. 270. (3) Αὐτ. σελ. 299. (4) Αὐτ. σελ. 49, 367, 373. (5) Αὐτ. σελ. 266·

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ(*)

«Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον πότου» (Ἐκκλ. 7, 8).

Εἶνε λοιπὸν ὀνόματα εἰς τὸν κατάλογον αὐτόν, τὰ ὁποῖα δὲν ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰς θλίψεις των. Βλέπω ὅμως μερικοὺς τοιούτους καὶ ἐδῶ σήμερον. Ὦ, ἀλλοίμονον! Ὁ Θεὸς δὲν σᾶς ὡμίλησεν ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. Ἐσήκωσε τὴν ῥάβδον Του, σᾶς ἐκτύπησεν. Ἀλλὰ σεῖς δὲν ἠγαπήσατε τὸ χέρι ποὺ σᾶς ἐκτύπησε. Δὲν εἶνε παράδοξον νὰ εἴπῃ κατόπιν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἄγγελον, ὅτι ὁ ἐπαναστάτης, ποὺ καταφρονεῖ τὴν ῥάβδον μου, πρέπει νὰ αἰσθανθῇ τὸ ξίφος μου. Τί σκέπτεσθε διὰ τὸν ἑαυτόν σας; Μήπως ἐγελάσατε διὰ τὴν ῥάβδον τοῦ Θεοῦ; Ἐξακολουθεῖτε νὰ νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθῆτε τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀπωλείας; Ἐὰν ναί, τότε μάθετε, ὅτι τὸ ξίφος τοῦ Θεοῦ εἶνε ὀξύ, στιλβωμένον, ἕτοιμον νὰ διαχωρίσῃ σῶμα καὶ ψυχὴν διὰ νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὴν αἰωνίαν θλίψιν. Πόσον ὅμως χαίρω, διότι βλέπω ὅτι ὑπάρχουν πολλοί, ποὺ ὠφελήθησαν εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τῆς δυστυχίας. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ βλέπω τὸ ὄνομα τοῦ Ἰσραήλ, περὶ τοῦ ὁποίου λέγει: «Καὶ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν, ὅταν ταπεινώσῃς αὐτούς» (Γ' Βασιλ. 8, 35). Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος εἶπε, «Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημμέλησα, διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα» (Ψαλμ. 118, 67). Παρακάτω τὸ ὄνομα τοῦ Μανασσῆ, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ἔθεσεν εἰς δοκιμασίαν διὰ δεινῆς καὶ θανατηφόρου ἀσθενείας, ἀλλ' ὁ Μανασσῆς προσηυχήθη πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἐσώθη. Καὶ καθόσον προχωρῶ, βλέπω πολλὰ ἄλλα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἐκέρδισαν διότι εὑρέθησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πένθους. Ἴδετε, ἐκεῖ εἶνε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰώβ. Ὁ Κύριος τοῦ ἔδωκεν ἑπτὰ φορὰς περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι εἶχε πρίν. Αὐτὸς εἶνε καλὸς κατάλογος. Ὁσάκις μελετῶ τὸν κατάλογαν αὐτόν, εὑρίσκω πόσον εἶνε ἀληθὲς ὅτι εἶνε προτιμότερον νὰ πηγαίνῃ κανεὶς εἰς τὸν οἶκον τοῦ πένθους καὶ τῆς θλίψεως παρὰ εἰς «τὸν οἶκον τῆς χαρᾶς». Ἐν τούτοις, προτοῦ τελειώσω τὸ θέμα μου, πρέπει νὰ κάμω μίαν σύντομον παρατήρησιν. Καὶ αὐτὴ εἶνε ὅτι ἐκεῖ εἶνε ἕνας «οἶκος πένθους», εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἤθελα νὰ πηγαίνετε κάθε ἡμέραν. Ὦ! εἶνε ἀλήθεια ὅτι εἶνε οἶκος θρήνου· εἶνε πράγματι οἶκος ἀγωνίας· εἶνε ὄντως οἶκος πόνων καὶ θλίψεων. Ὁ οἶκος αὐτὸς καλεῖται Γεθσημανῆ. Εἶνε οἶκος πένθους, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἤθελα νὰ πηγαίνετε συχνά. Εἶνε ὁ κῆπος τῆς Γεθσημανῆ, ὅπου ὁ Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἔκλινε τὰ γόνατά Του ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Πατέρα Του, «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου» (Ματθ. 26, 38). Ὁ ἱδρώς Του ἔτρεχεν «ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος» πίπτοντος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀληθῶς ὁ Βασιλεὺς τοῦ κόσμου ἐπέρασεν ὁ ἴδιος διὰ τοῦ σκοτεινοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων. Ὦ Γεθσημανῆ! Τὰ πικρά σου χόρτα εἶνε γλυκὰ δι' ἐμέ. Θὰ ἠμποροῦσα νὰ παραμένω αἰωνίως εἰς τὴν δόξαν σου. Ποτὲ δὲν αἰσθάνομαι τόσην ἁγιότητα, τόσην εὐτυχίαν πραγμα-

(*) Τοῦ διασήμου ἱεροκήρυκος τοῦ 19ου αἰῶνος C.H.Spurgeon, κατὰ διασκευὴν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ.

πκήν, ὅσον ὅταν κάθημαι εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τοῦ πένθους καὶ βλέπω τὸν Σωτῆρά μου ἀγωνιῶντα διὰ τὰς ἁμαρτίας μου. Εἶνε προτιμότερον νὰ πηγαίνῃ τις εἰς τὴν Γεθσημανῆ, τὸν οἶκον τοῦ πένθους, παρὰ εἰς οἱονδήποτε ἄλλον ἐν τῷ κόσμῳ τόπον χαρᾶς.

Τώρα, ἀγαπητοί, εἶναι χρήσιμον ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος εἰς τοὺς προκειμένους λόγους τοῦ. Εὑρίσκω ὅτι ἐπῆρα πολὺ εὐρὺ θέμα καὶ θὰ ἠμποροῦσα νὰ κηρύξω πολὺ μακρότερον λόγον, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς κρατήσω πέραν τῆς ὥρας. Ἂς ἀναγνώσωμεν τί λέγει ὁ Σοφός: «Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ ὅτι πορευθῆναι εἰς οἶκον πότου»· πρῶτον, «καθότι τοῦτο τέλος παντὸς ἀνθρώπου»· δεύτερον, διότι «ὁ ζῶν δώσει ἀγαθὸν εἰς καρδίαν αὐτοῦ»· τρίτον, «ὅτι ἐν κακίᾳ προσώπου ἀγαθυνθήσεται καρδία»· καὶ τέταρτον, διότι «καρδία σοφῶν ἐν οἴκῳ πένθους» (Ἐκκλ. 7, 3—5).

Ἀρχιμ. † ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

19. «Ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις».

Ἐγὼ ὁ Παῦλος ἔγραψα μὲ τὸ χέρι μου, ἐγὼ θὰ πληρώσω τὸ χρέος· διὰ νὰ μὴ λέγω εἰς σέ, ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἰδικά σου ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτόν σου μοῦ χρεωστεῖς.

«Ἐγὼ Παῦλος». Συνήθης φράσις τοῦ Ἀποστόλου. Πρβλ. Β' Κορινθ. ι' 1, Γαλάτ. ε' 2, Α' Θεσσαλ. β' 18, Κολοσ. α' 23.

«ἔγραψα». Ἐπιστολικὸς ἀόριστος. Φαίνεται, ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἔγραφεν ἰδιοχείρως, ἂν μὴ ὁλόκληρον τὴν ἐπιστολήν, τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ προκειμένου στίχου μέχρι τέλους.

«τῇ ἐμῇ χειρί». Ἰδιοχείρως. Προσθέτει ταῦτα ὁ Παῦλος χαριτολογῶν. Μὲ τὴν ἰδίαν μου χεῖρα γράφω ὡς διὰ γραμματίου ἀναγνωρίζων τὴν ὀφειλήν. «Καὶ ἐντρεπτικῶς ἅμα καὶ χαριέντως» (Χρυσ.)· «ἀντὶ γραμματίου τήνδε κάτεχε τὴν ἐπιστολήν· πᾶσαν αὐτὴν γέγραφα» (Θεοδώρητ.). «Χαριέντως ταῦτά φησι, μετὰ χάριτος πνευματικῆς γράφων καὶ ὡς ἂν εἰ τοῦτο λέγων. Πρὸς ἀσφάλειαν πλείονα, ὅτι ἀποδώσω τὸ χρέος, ἰδιόχειρα πεποίηκα τὰ γράμματα» (Οἰκουμ.).

«ἐγὼ ἀποτίσω». Ἐγὼ «ἀντ' ἐκείνου» (Ζιγ.) θὰ ἀποδώσω τὸ χρέος. «Ὡς γονεὺς πληρώνει συνήθως τὸ χρέος τοῦ υἱοῦ του» (Beng.). Οὕτω «κἀντεῦθεν τὸ σφοδρὸν ἐμφαίνει τῆς πρὸς τὸν Ὀνήσιμον ὑπερβαλλούσης ἀγάπης» (Ζιγ.). Γράφει ταῦτα ὁ Ἀπόστολος μᾶλλον χωρὶς νὰ περιμένῃ σοβαρῶς, ὅτι ὁ Φιλήμων θὰ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους τούτου.

«ἵνα μὴ λέγω σοι». Ἡ σύνταξις ἐλλειπτική.= Σοῦ ὁμολογῶ τὸ χρέος τοῦτο, ἵνα μὴ λέγω σοι...Παρόμοιαι φράσεις καὶ αἱ οὐχ ὅτι (Φιλιπ. δ' 11), οὐχ οἷον ὅτι (Ρωμ. θ' 6).

«καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις». Τὸ **καὶ** καθὼς καὶ ἡ **πρὸς** τοῦ προσοφείλεις σημαίνουσι προσθήκην.=Μοῦ εἶσαι ὀφειλέτης ὄχι μόνον διὰ τὸ ποσόν, διὰ τὸ ὁποῖον καθίσταμαι ἤδη ὑπεύθυνος ἀπέναντί σου, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν σου. Μοῦ ὀφείλεις «οὐ μόνον πάντα τὰ σά, ἀλλὰ καὶ σεαυτόν, ὡς τὰ μέγιστα εὐεργετηκότι» (Ζιγ.). «Δι' ἐμοῦ γὰρ τῆς σωτηρίας ἀπέλαυσας»(Θεοδώρητ.). Μοῦ ὀφείλεις τὴν ἐπιστροφήν σου εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν σωτηρίαν σου.

20. «Ναί, ἀδελφέ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Κυρίῳ».

Ναί, ἀδελφέ, εἴθε ἐγὼ νὰ λάβω παρὰ σοῦ τὴν χάριν αὐτήν, ἡ ὁποία δὲν εἶνε ὑλικὴ ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸν σύνδεσμόν μας πρὸς τὸν Κύριον· ἀνάπαυσόν μου τὴν καρδίαν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς μετὰ τοῦ Κυρίου ἑνώσεώς μας.

«Ναί, ἀδελφέ». Δι' αὐτοῦ «ἐπιτείνει τὴν ἀξίωσιν» (Ζιγ.). Ἐπιβεβαιοῖ δι' αὐτοῦ τὴν ἐν τῷ στίχ. 17 παράκλησιν. «Τί ἐστι, Ναί, ἀδελφέ; Προσλαβοῦ, φησίν, αὐτόν· τοῦτο γὰρ ἔξωθεν δεῖ προσυπακούειν. Ἀφεὶς γὰρ τὸν χαριεντισμόν, πάλιν ἔχεται τῶν προτέρων, τῶν σπουδαίων» (Χρυσόστ.).

«ἐγώ σου». Μετ' ἐμφάσεως. Ἀντιτίθεται πρὸς τὸν Ὀνήσιμον μᾶλλον καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν Φιλήμονα. Οὐχὶ «θὰ ἔπρεπε σὺ νὰ ἐπωφεληθῇς τοῦ Ὀνησίμου καὶ τώρα ἐγὼ ζητῶ νὰ ἐπωφεληθῶ παρᾶ σοῦ»(Beng.). Ἀλλὰ οὐχὶ ὁ Ὀνήσιμος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς ζητῶ τὴν χάριν αὐτήν.

«ὀναίμην». Τοῦ ὀνίναμαι=ὠφελοῦμαι. Εἴθε νὰ ἐπωφεληθῶ σου, εἴθε νὰ τύχω τῆς χάριτος. «Ἀπολαύσαιμι τῶν σῶν χαρίτων» (Οἰκουμ.). Εὔφυης ἡ ἑρμηνεία, ἡ ἀνευρίσκουσα εἰς τὸ ὀναίμην «ὑπαινιγμὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ὀνησίμου» (Beng)· ἤτοι ὀναίμην=εἴθε νὰ γίνῃς δι' ἐμὲ Ὀνήσιμος.

«ἐν Κυρίῳ», «οὐκ ἐν κοσμικοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἐν τοῖς κατὰ Χριστόν» (Οἰκουμ.). Οὐχὶ ὑλικὰ ὀφέλη νὰ ἐπωφεληθῶ ἐκ σοῦ, ἀλλ' ὀφέλη, τὰ ὁποῖα ὁ μετὰ τοῦ Κυρίου σύνδεσμος ἀμφοτέρων μᾶς καθιστᾷ τοιαῦτα.

«Ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα». «Ἀνάπαυσόν μου» οὐχὶ «τὴν πρὸς σὲ πατρικὴν στοργήν» (Ζιγαβ.), ἀλλὰ «τὴν καρδίαν μου» (Οἰκ.). Πῶς; Δεχόμενος τὸν Ὀνήσιμον. Δὸς ἀνάπαυσιν εἰς τὴν ψυχήν μου.

«ἐν Χριστῷ». Δός μοι τὴν ἐν Χριστῷ ἀνάπαυσιν.

Στίχ. 21—25. Ἐπίλογος.

21.«Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις».

Ἔχων πεποίθησιν εἰς τὴν ὑπακοήν σου ἔγραψα εἰς σέ, γνωρίζων ὅτι καὶ παραπάνω ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγω, θὰ πράξῃς.

«Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου». Διὰ τῶν ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ γραφομένων οἱονεὶ συγκεφαλαιοῖ τὰ λεχθέντα. «Οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ ἐπιτάττων, οὐδὲ αὐθαδιαζόμενος, ἀλλὰ πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραφά σοι» (Χρυσ.). Δὲν ἔρχομαι μετὰ τοῦ ἀποστολικοῦ μου κύρους νὰ σὲ διατάξω, ἀλλὰ ἔχω πεποίθησιν εἰς τὴν ὑπακοήν σου πρὸς τὸ χριστιανικὸν καθῆκον (πρβλ. στίχ. 8—9).

«ὑπὲρ ὃ λέγω». «Πλεῖον οὗ αἰτῶ» (Ζιγ.). Περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι σοῦ ζητῶ. Δὲν εἶνε βέβαιον, ἐὰν ὑπαινίττεται ἐνταῦθα καὶ τὴν χειραφέτησιν ἢ ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ὀνησίμου. Ἡ ἔκφρασις εἶνε γενικὴ καὶ δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ, ὅτι «τοῦτο εἶπεν ἐκεῖνον πᾶσι τρόποις ἐνάγων δέξασθαι τὸν Ὀνήσιμον» (Οἰκ.).

ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ο ΥΠΟΔΙΚΟΣ

Ἡ αὐριανὴ Κυριακή, ἡ τρίτη τοῦ Τριωδίου καὶ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Κυριακὴ τῶν Ἀπόκρεων, εἶναι σημαντικὴ τοῦ χριστιανικοῦ ἑορτολογίου ἡμέρα. Διότι διὰ τοῦ περιφήμου εὐαγγελίου τῆς μελλούσης κρίσεως μᾶς ὑπενθυμίζει σπουδαιοτάτην ἀλήθειαν, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ κατέχῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν μνήμην καὶ εἰς τὴν ζωήν μας. Τὴν ἀλήθειαν, ὅτι βαδίζομεν ἀσφαλῶς πρὸς κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· ὅτι θὰ εὑρεθῶμεν ἅπαξάπαντες οἱ ἄνθρωποι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς θείας δικαιοσύνης· ὅτι ἑπομένως εἴμεθα ὅλοι ὑπόδικοι!

Εἶναι βεβαίως ἐξόχως παρήγορον γεγονός, ὅτι μία μερὶς τῆς ἀνθρωπότητος μένει προσωρινῶς ὑπόδικος καὶ ὀνομάζεται τυπικῶς ὑπόδικος. Εἶναι ἡ μερὶς τῶν δικαιωθέντων πιστῶν, τῶν εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων τοῦ Χριστοῦ ὀπαδῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐγέμισαν τὰ στήθη των μὲ τὴν χαρμόσυνον ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐπικυρωθῇ καὶ τελικῶς ἡ ἀπόφασις τῆς δικαιώσεώς των. Εἶναι ἡ μερὶς τῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι προγεύονται ἤδη τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ποὺ θὰ ἀπολαύσουν μετὰ τὴν τελικὴν κρίσιν. Οἱ τοιοῦτοι, ὅταν εὑρεθοῦν ὑπόδικοι ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, δὲν θὰ εἶναι ὑπόδικοι, ἀλλὰ θὰ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς νικήσαντας εἰς τὸ στάδιον ἀγωνιστὰς καὶ ἀναμένοντας τὸ βραβεῖον ἀπὸ τὸν Ἀγωνοθέτην καὶ Κριτήν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι, ποὺ πρέπει νὰ ἑλκύσουν σπουδαίως τὴν προσοχήν μας, εἶναι οἱ κατ' οὐσίαν ὑπόδικοι· εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ κατεδίκασαν ἀπὸ τώρα τὸν ἑαυτόν των καὶ θὰ κριθοῦν τότε ἀφεύκτως καὶ ὁριστικῶς κατάδικοι!

Ἀλλὰ πῶς κατεδίκασαν τὸν ἑαυτόν των; Ἰδοὺ πῶς. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος διαπράττῃ ἁμαρτήματα σοβαρά· ὅταν οὐδεμίαν διάθεσιν μετανοίας δεικνύῃ καὶ οὐδεμίαν τύψιν συνειδήσεως δοκιμάζῃ, ἐπιμένῃ δὲ πεισματικῶς καὶ ἐπιμόνως εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ προχωρῇ ἀμετάβλητος πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, αἱ τότε αὐτὸς ἀπεκόπη καὶ ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀπεκόπη διὰ τῆς ἁμαρτίας ἀπὸ τὸν Θεόν, καθ' ὃν τρόπον ἀποκόπτεται ἐκ τοῦ δένδρου ὁ κλάδος, διὰ νὰ ξηρανθῇ μετ' ὀλίγον καὶ σαπήσῃ ἢ καῇ. Ἐφ' ὅσον τὸ σῶμα ἑνὸς ἀρρώστου πονεῖ ἀκόμη καὶ αἰσθάνεται, ὑπάρχουν πιθανότητες ὅτι θὰ ζήσῃ. Ἀλλ' ὅταν περιέλθῃ εἰς ἀναισθησίαν, ὅταν οὔτε καυτήρια, οὔτε χειρουργικὰ μαχαίρια δημιουργοῦν τὴν παραμικρὰν αἴσθησιν, τότε πλέον ὁ ὀργανισμὸς αὐτὸς ἀπεκόπη ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς φυσικῆς ζωῆς. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ἄνθρωπος, ποὺ κατέπιε τὸ δηλητήριον τῶν θανασίμων ἁμαρτημάτων· ἄνθρωπος, ποὺ ἐκυριεύθη ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ πάθους ὑλιστικοὺς καὶ φιληδόνους καὶ ἐγκληματικούς, ἔφθασε δὲ εἰς ψυχικὴν ἀναισθησίαν καὶ πώρωσιν τοιαύτην, ὥστε οὔτε κέντημα τῆς συνειδήσεως νὰ αἰσθάνεται, οὔτε ἀπὸ τὰς τιμωρίας καὶ τὰς θλίψεις τῆς παρούσης ζωῆς βοηθούμενος νὰ δεικνύῃ διάθεσιν ἐπιστροφῆς, τότε κατεδίκασεν ἑαυτὸν εἰς θάνατον. Καὶ δὲν ὑπολείπεται, παρὰ ἡ τελικὴ ἐπικύρωσις τῆς καταδίκης ταύτης ὑπὸ τοῦ Κριτοῦ. Διότι χαρακτήρ, ποὺ ἐμορφώθη ἀνεπανορθώτως φαῦλος καὶ ἀπεκόπη ὁριστικῶς ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ θέσιν μεταξὺ τῶν ἁγίων, ὅπως καὶ τὰ πτώματα δὲν ἠμποροῦν νὰ μένουν εἰς τὸ σπίτι ζώντων ἀνθρώπων· ἢ μᾶλλον ὅπως οἱ ἐπικίνδυνοι ἐγκληματίαι μεταξὺ φιλησύχων πολιτῶν. Σύρονται λοιπὸν τώρα διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπόδικοι, ἀλλὰ μὲ τὴν προδικαστικὴν ἀπόφασιν ὅτι μετὰ τὴν τελικὴν κρίσιν θὰ γίνουν ὁριστικῶς κατάδικοι.

Καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ποὺ κατήντησαν μεγάλοι ἐγκληματίαι καὶ ἀναίσχυντοι ἁμαρτωλοί, καταπατήσαντες πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον, δὲν ἀμφιβάλλει κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος ὅτι εἶναι οἱ θλιβεροὶ κατάδικοι. Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ λόγος τῆς ἀληθείας, μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ ἕνα ἄλλο φοβερὸν γεγονός, ποὺ εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον ἀκριβῶς διότι δὲν φαίνεται ὅσον εἶναι φοβερόν. Πρόκειται περὶ τῆς ἀμελείας διὰ τὴν σωτηρίαν, ἡ ὁποία ἑτοιμάζει τοὺς θλιβεροὺς καταδίκους τοῦ μεγάλου Κριτηρίου. Ὁ θεόπνευστος ἀπόστολος Παῦλος, βεβαιώνων ὅτι «πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν»—δηλαδὴ ἐτιμωρήθη δικαίως—προσθέτει ὅτι οὐδὲ ἡμεῖς θὰ ἐκφύγωμεν, ἐὰν ἀμελήσωμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἡ ἀμέλεια κατατάσσεται ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς μεταξὺ τῶν θανασίμων ἁμαρτημάτων.

Καὶ ὁ λόγος εἶναι προφανής. Διότι διὰ νὰ καταδικάσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτόν του εἰς θάνατον, διὰ νὰ αὐτοκτονήσῃ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταπίῃ δραστικὸν δηλητήριον ἢ νὰ χρησιμοποιήσῃ περίστροφον, ποὺ ἐπιφέρει ἄμεσον τὸν θάνατον· ἀρκεῖ νὰ ἀμελήσῃ τὴν τροφήν, ἀρκεῖ νὰ μὴ τρέφεται, ἢ νὰ ἐνθυμῆται τὴν τροφὴν ἀτάκτως καὶ κατὰ μακρὰ διαστήματα. Ἡ ἀμέλεια αὐτὴ θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, εἰς θάνατον, βραδύτερον μὲν ἀλλ' ἐπίσης ὁριστικόν. Ἄλλως τε εἶναι νόμος φυσικός, ἐκτεινόμενος εἰς ὅλην τὴν δημιουργίαν, κατὰ τὸν ὁποῖον πᾶν ὅ,τι παραμελεῖται ἀχρησιμοποίητον καὶ ἀκαλλιέργητον φθείρεται, ἐκφυλίζεται, καταστρέφεται. Αὐτὸ εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἄψυχα καὶ ἄνευ ζωῆς ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα παραμελούμενα σαπίζουν, σκουριάζουν, καταστρέφονται. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς φυτὰ καὶ ζῷα, τὰ ὁποῖα παραμελούμενα ἀκαλλιέργητα μεταπίπτουν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν καὶ ἐκφυλισμόν· ἢ καταδικαζόμενα εἰς ἀκινησίαν τὰ ζῷα ἀποθνήσκουν. Τοῦ νόμου δὲ τούτου δὲν ἐξαιρεῖται οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος. Ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ σῶμα—τὸ ὁποῖον μένον ἐπὶ μακρὸν ἀκίνητον ἀχρηστεύεται καὶ ἐκφυλίζεται—ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν λαλιὰν καὶ τὸ λογικόν. Διότι εἶναι ἀποδεδειγμένον διὰ πολλῶν γεγονότων, ὅτι ἄνθρωποι ἀπομονωθέντες εἰς φυλακὰς ἢ εἰς ἐρήμους καὶ παραμελήσαντες ἑαυτοὺς μετέπεσαν εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ἔχασαν τὴν λαλιάν των, ἀπεβλακώθησαν ἢ ἔγιναν φρενοβλαβεῖς. Ἀλλὰ τὸ ἀκόμη σπουδαιότερον καὶ ἐξόχως ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι καὶ ἡ ψυχή, ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ζωή της, δυνάμει τοῦ αὐτοῦ νόμου, τοῦ δεσπόζοντος καὶ ἐπὶ τῆς πνευματικῆς δημιουργίας νόμου (ὁ ὁποῖος ἐκεῖ ὀνομάζεται κλίσις καὶ ροπὴ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν), ἐὰν παραμεληθῇ, ὑφίσταται ἀτροφίαν, ἀποσύνθεσιν, γίνεται ἠθικὸν ἐρείπιον, καταδικάζεται ἀφ' ἑαυτῆς εἰς θάνατον.

Τοῦτο τὸ θλιβερὸν γεγονὸς ἐπιμαρτυρεῖ ἡ ἱστορία καὶ ἡ πεῖρα. Ἄνθρωποι, ποὺ παραμελοῦν τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας των καὶ παρασύρονται ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς κοσμικῆς ζωῆς, βυθίζονται ὁλονὲν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅσον δὲ βυθίζονται, τόσον ἡ ψυχὴ γίνεται ἀνίκανος ν' ἀντιδράσῃ κατ' αὐτῆς, τόσον ἀκατάλληλος διὰ πνευματικὴν ζωήν, τόσον σκληροτέρα, μέχρις ὅτου χάσῃ κάθε ἴχνος πνευματικότητος

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Τοῦ Προδρόμου, Κυρ. ΙΕ', Β' Κορ. 8' 6—15).

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 533.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. τῆς Τυροφάγου, Ματθ. ς' 14—21).

Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 20.

ΟΜΙΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1.—Σύντομον καὶ ἀσφαλῆ δρόμον σωτηρίας μᾶς ὑποδεικνύει εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον ὁ Κύριος ἡμῶν. Δὲν ζητεῖ δαπάνας. Δὲν μᾶς ὑποβάλλει εἰς κόπους μεγάλους καὶ ταλαιπωρίας δεινάς. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁρίζει ὡς ὅρον ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, εἶνε ἡ παρ' ἡμῶν συγχώρησις τῶν ἄλλων. «Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος». Ὑπάρχουν ἄνθρωποι—θὰ εἶνε αὐτοὶ συμπατριῶται μας, γείτονες, φίλοι, συγγενεῖς μας—οἱ ὁποῖοι εἴτε ἀπὸ κακίαν, εἴτε διὰ συμφέρον, εἴτε λόγῳ παρεξηγήσεως, εἴτε ἐνίοτε καὶ δι' ἀστεϊσμόν, μᾶς ἐνοχλοῦν, μᾶς βλάπτουν, μᾶς ἀδικοῦν, μᾶς περιφρονοῦν, ἐνίοτε ἴσως καὶ μᾶς συκοφαντοῦν, κατὰ τὸν πλέον σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον τρόπον. Τότε ἡ καρδία μας ἐπαναστατεῖ. Τὸ πάθος κοχλάζει. Τὸ μῖσος πυρπολεῖ καὶ καταφλέγει τὴν ταλαίπωρον ψυχήν μας. Τί ζητοῦμεν δέ; Νὰ ἀνταποδώσωμεν τὰ ἴσα. Νὰ ἐκδικηθῶμεν τὴν ἀδικίαν καὶ περιφρόνησιν ποὺ μᾶς ἔκαμεν ὁ ἄλλος. Νὰ τὸν ὑβρίσωμεν, νὰ τὸν καταρασθῶμεν, νὰ τὸν παραδώσωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν κοινὴν περιφρόνησιν, νὰ τὸν ρίψωμεν εἰς τὰς φυλακάς, νὰ ζητήσωμεν τέλος ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν καταστροφήν του. Αὐτὸ μᾶς φαίνεται δίκαιον. Καὶ αὐτὸ παρουσιάζεται ὡς φυσικὸν δικαίωμα ἀμύνης δι' ἕνα φιλότιμον ἄνθρωπον!

Ἀλλ' ἂν εἶνε ἀληθές, ὅτι ὅσοι μᾶς ἀδικοῦν καὶ μᾶς βλάπτουν ἁμαρτάνουν καὶ εἶνε χρεῶσται πρὸς ἡμᾶς, εἶνε ἐπίσης βέβαιον ὅτι καὶ ἡμεῖς ἁμαρτάνομεν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Τὰ δὲ ἰδικά μας πρὸς τὸν Θεὸν ἁμαρτήματα καὶ εἰς πλῆθος καὶ εἰς μέγεθος ὑπερβαίνουν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων πρὸς ἡμᾶς. Εἶνε μεγάλα, ἀμέτρητα, ἴσως καὶ τρομερά. Μᾶς φαίνεται παράδοξον; Ἂς σκεφθῶμεν τί παρουσιάζει συνήθως κάθε ἡμέρα τῆς ζωῆς μας. Τί παρουσιάζει ἀληθῶς; Μήπως ἔργα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν; Μήπως πράξεις δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας καὶ προθύμου ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον; Ὄχι. Ἀλλὰ τί λοιπὸν παρουσιάζει; Παρουσιάζει διαθέσεις κακάς, ἐλατήρια ἰδιοτελῆ, βλέμματα ἀπρόσεκτα, ἐπιθυμίας πονηράς, λόγια ἀπρεπῆ, ὀργὴν καὶ θυμόν, ἐγωϊσμὸν καὶ ὑπερηφάνειαν, κατάκρισιν εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ ἀδικίαν εἰς τὰς χεῖρας, καὶ τόσα ἄλλα τὰ ὁποῖα δυσκολεύεται ὁ νοῦς νὰ ἐνθυμηθῇ καὶ ἡ γλῶσσα νὰ ἀριθμήσῃ. Ἀλλὰ τί εἶνε ὅλα αὐτά; Δὲν εἶνε σκέψεις καὶ λόγια καὶ ἔργα ἔνοχα καὶ ἁμαρτωλά, τὰ ὁποῖα προσβάλλουν αὐτὸν τὸν πανάγιον Θεόν; Καὶ δὲν εἴμεθα δι' ὅλα αὐτὰ δοσίλογοι καὶ χρεῶσται ἀπέναντι τοῦ δικαίου Κριτοῦ; Καὶ δὲν θὰ ἠθέλαμεν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τὴν καταδίκην τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν; Μάλιστα. Δι' αὐτὸν λοιπὸν τὸν λόγον πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν λύσιν ποὺ μᾶς προτείνει σήμερον ὁ φιλάνθρωπος Κύριος. Συγχωρήσατε, μᾶς λέγει, τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ συγχωρηθῆτε καὶ σεῖς. Ἀφήσατε τὰ παραπτώματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ ἀφήσῃ καὶ ὁ Οὐράνιος Πατὴρ τὰ ἰδικά σας. Δὲν εἶνε δίκαιον αὐτό; Καὶ δὲν ἔχομεν συμφέρον νὰ τὸ πραγματοποιήσωμεν; Θὰ εἴπητε ἴσως ὅτι εἶνε μεγάλη ἡ πληγὴ καὶ βαρεῖα ἡ συμφορὰ ποὺ μᾶς ἐπροξένησεν ὁ ἄλλος, καὶ ὅτι αἰσθανόμεθα ἀντίστασιν μεγάλην διὰ νὰ τὸν συγχωρήσωμεν. Ἀλλ' ἂς σκεφθῶμεν ὅτι τὰ ἰδικά μας ἁμαρτήματα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶνε καὶ μεγαλύτερα καὶ περισσότερα. Πρέπει, λοιπόν, νὰ ὑπερνικηθῇ πᾶσα δυσκολία, ὥστε νὰ δώσωμεν τὴν συγχώρησιν. Πρέπει νὰ φυγαδευθῇ τὸ μῖσος. Νὰ παύσῃ τὸ αἴσθημα τῆς ἐκδικήσεως νὰ ἀναστατώνῃ τὴν καρδίαν. Ἄλλως, οὐδεμίαν συγχώρησιν πρέπει νὰ περιμένωμεν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐφ' ὅσον δὲν συγχωροῦμεν, οὔτε νηστεύεται, οὔτε προσευχαί, οὔτε ἐλεημοσύναι δύνανται νὰ μᾶς σώσουν. Οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου εἶνε σαφεῖς καὶ ὡρισμένοι: «Ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν». Πρέπει λοιπὸν ν' ἀπαλλάξωμεν τὰς ψυχάς μας ἀπὸ τὸ φοβερὸν πάθος τῆς μνησικακίας, διότι τοῦτο εἶνε καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον καὶ διότι τοῦτο ζητεῖ ὁ πανάγαθος Κύριός μας.

2.—Ἀλλ' ὁ Κύριος εἰς τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον καὶ ἀπὸ ἄλλην κακίαν ζητεῖ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ. Ποίαν; Τὴν κενοδοξίαν καὶ ματαιότητα. Διότι εἴμεθα κοῦφοι καὶ ματαιόδοξοι. Ὁ πανάγαθος Δημιουργὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ τὸν πόθον πρὸς τὰ μεγαλεῖα καὶ τὴν δόξαν. Ἀλλ' ἐνῷ τὸ συμφέρον μας καὶ ἐδῶ ἀπαιτεῖ νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ πραγματικὴν δόξαν καὶ τὰ μεγαλεῖα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἡμεῖς παρασυρόμενοι ἀπὸ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην τῆς παρούσης ζωῆς ζητοῦμεν τῶν ἀνθρώπων τὴν δόξαν, τὰ ψευδῆ μεγαλεῖα τοῦ κόσμου. Καὶ τί δὲν κάμνομεν διὰ νὰ ἐπισύρωμεν τοὺς ἐπαίνους καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων! Ποῖα μέσα δὲν μετερχόμεθα! Θυσιάζομεν καὶ τὰ ἱερώτερα. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, πάσχοντες καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν φοβερὰν ἀσθένειαν τῆς κενοδοξίας, ἐξήσκουν ἔργα τινὰ ἀρετῆς ὄχι διὰ νὰ τοὺς βραβεύ-

---

καὶ κάθε χαρακτηριστικὸν τῆς θείας εἰκόνος. Οὕτως ὁ ἄνθρωπος καταδικάζει ἑαυτὸν εἰς ἀπώλειαν, χωρὶς κἂν ν' ἀντιλαμβάνεται τὴν καταδίκην ταύτην, φρονῶν μάλιστα ὅτι ἄριστα προχωρεῖ ἡ ζωή του. Σύρεται κατὰ τύπους μὲν ὑπόδικος, κατ' οὐσίαν δὲ κατάδικος!

Καὶ ὅμως εἰς τὸν Χριστιανισμόν—ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ζῇ εἰς τὸν παρόντα κόσμον—γίνονται καὶ νεκραναστάσεις, θαύματα ἠθικῆς ἀναστάσεως. Ἀρκεῖ ὁ ὑπόδικος νὰ ἐπιζητήσῃ διὰ τῆς μετανοίας τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς ἠθικῆς ἀναστάσεως.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ..... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1

Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

ση ὁ Θεός, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς δοξάσουν οἱ ἄνθρωποι. Ἔκαμναν προσευχάς, ἔδιδαν ἐλεημοσύνας, πρὸ πάντων δὲ ἐνήστευαν συχνὰ καὶ αὐστηρά, ἐβάδιζον σκυθρωποὶ καὶ κατηφεῖς διὰ νὰ τοὺς βλέπουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ν' ἀναφωνοῦν μετὰ θαυμασμοῦ: Τί ἅγιοι ἄνθρωποι! Τί εὐλαβεῖς Ἰουδαῖοι! Ὁ θαυμασμὸς αὐτὸς ἦτο ἡ ἀπόλαυσίς των. Καὶ αὐτὸς τοὺς ἱκανοποίει πλήρως.

Ἀλλὰ μήπως παρόμοια δὲν συμβαίνουν καὶ σήμερον; Ναί, ὑπάρχουν χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται τὴν ἀρετὴν ὄχι διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Βοηθοῦν τοὺς πάσχοντας καὶ δυστυχεῖς, μόνον διὰ νὰ ἀκούωνται ὡς φιλάνθρωποι καὶ εὐεργέται. Καὶ ὑπάρχουν ἄλλοι ποὺ νηστεύουν καὶ ἀγρυπνοῦν καὶ κακοπαθοῦν, διατυμπανίζουν ὅμως τὴν ἀρετήν των καὶ καυχῶνται, ὅπως ὁ Φαρισαῖος τῆς παραβολῆς. Καὶ ἀναρίθμητοι εἶνε ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιδεικνύουν κατορθώματα διάφορα, πραγματικὰ ἢ φανταστικά. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ εἰς ἡμᾶς παρατηρεῖται ζωηρὰ ἡ κλίσις πρὸς τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοί, οἱ ὁποῖοι διὰ νὰ ἐπιδειχθοῦν καὶ ἐλκύσουν τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνθρώπων, χρησιμοποιοῦν ὡς μέσον τὸν πλοῦτον. Ἀγωνίζονται, κοπιάζουν, μοχθοῦν, ταλαιπωροῦνται διὰ νὰ θησαυρίσουν ἐπὶ τῆς γῆς θησαυροὺς ὑλικούς, ὄχι μόνον διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν καλοπέρασιν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀκουσθῇ τὸ ὄνομά των μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ εἶνε πλάνη, μωρία καὶ ἀφροσύνη καὶ διὰ τοὺς πρώτους καὶ διὰ τοὺς τελευταίους. Πλάνη καὶ μωρία διὰ τοὺς πρώτους. Διότι ὅσοι ἐργάζονται ἀρετήν τινα πρὸς ἐπίδειξιν, «ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν», λέγει ὁ Κύριος. Δηλαδὴ λαμβάνουν τὸν μισθόν των ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους τοῦ κόσμου. Ἀφοῦ δὲ λαμβάνουν δόξαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ λάβουν δόξαν τινὰ ἀπὸ τὸν Θεόν; Διὰ τοῦτο μᾶς συμβουλεύει ὁ Κύριος νὰ ἐργαζώμεθα τὴν ἀρετὴν ὄχι πρὸς τὸ θεαθῆναι. Νὰ φροντίζωμεν πάντοτε τὴν ἀρετήν μας νὰ τὴν βλέπῃ ὁ Θεός, καὶ ὄχι οἱ ἄνθρωποι. «Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ». Κρύψε, ἄνθρωπε, τὴν νηστείαν σου, κρύψε τὴν ἀρετήν σου. Καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ μίαν ἡμέραν φανερά, ἐμπρὸς εἰς τὰ ὄμματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Πλάνη, καὶ μωρία ὅμως καὶ διὰ τοὺς δευτέρους. Διότι ἐκεῖνοι, ποὺ προσπαθοῦν νὰ θησαυρίσουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀγωνίζονται διὰ πράγματα μάταια, ἀβέβαια, φευγαλέα καὶ ἐπικίνδυνα, τὰ ὁποῖα κατατρώγει ὁ χρόνος καὶ ἐξαφανίζει ἡ ἐπιβουλὴ καὶ ἡ ἁρπαγὴ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος λέγει: «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σής, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν, οὐδὲ κλέπτουσιν».

Ἂς ἔχωμεν λοιπὸν ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους αὐτοὺς τώρα, ποὺ εἰσερχόμεθα εἰς τὸ στάδιον τῶν πνευματικῶν ἀγώνων, τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Τεσσαρακοστήν. Τὰς ἡμέρας αὐτὰς περιμένει ὁ Χριστὸς νὰ μᾶς ἴδῃ νικητὰς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐργάτας πιστοὺς τῆς ἀρετῆς. Ἂς ἀναλάβωμεν λοιπὸν προθύμως καὶ γενναίως τὸν ἀγῶνα. Ἡ συγχώρησις τῶν ἐχθρῶν μας, ἡ ἀκενόδοξος καὶ ταπεινὴ νηστεία μας, ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς καρδίας μας ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν λατρείαν πρὸς τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς προσκαίρου αὐτῆς ζωῆς, εἶνε οἱ ἄθλοι καὶ τὰ κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Κύριος. Ἂς τοῦ τὰ προσφέρωμεν. Καὶ Ἐκεῖνος θὰ μᾶς χαρίσῃ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων τὰ ἐπουράνια, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀθάνατα καὶ ἀμετακίνητα ἀγαθά.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ Δ'.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως αὐτῶν, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἀνασταίνωνται συνεχῶς νεκροὶ καὶ νὰ μᾶς λέγουν λεπτομερῶς ὅλα ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ, καὶ τοῦτο σὺν τῷ χρόνῳ θὰ τὸ περιεφρόνουν οἱ ἄνθρωποι· ἐκτὸς δὲ τούτων ὁ διάβολος θὰ παρουσίαζε καὶ πονηρὰς διδασκαλίας μὲ πολλὴν εὐκολίαν. Διότι πολλάκις θὰ ἠμποροῦσε νὰ παρουσιάζῃ φαντάσματα, ἢ καὶ θὰ προητοίμαζε μερικοὺς νὰ ὑποκρίνωνται ὅτι ἀπέθαναν καὶ ὅτι ἐτάφησαν, θὰ τοὺς παρουσίαζε δὲ πάλιν ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντας καὶ δι' ἐκείνων θὰ ἔκαμνε νὰ γίνωνται πιστευτὰ ἀπὸ τὰς διανοίας τῶν ἐξαπατωμένων ὅσα ἤθελε. Διότι ἐὰν τώρα, ποὺ δὲν ἀνεστήθη κανεὶς τοιοῦτος, ὄνειρα πολλάκις, ποὺ ἐφάνησαν μὲ τὰς μορφὰς τῶν ἀποθανόντων, πολλοὺς ἐξηπάτησαν καὶ κατέστρεψαν· πολὺ περισσότερον ἐὰν τοῦτο ἐγίνετο καὶ ἐπεκράτει εἰς τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δηλαδὴ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀποθανόντων ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τὴν ζωήν, ἀναριθμήτους δόλους θὰ ἔπλεκεν ὁ μιαρὸς ἐκεῖνος δαίμων καὶ πολλὰς ἀπάτας θὰ ἔφερεν εἰς τὸν βίον. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔκλεισε τελείως τὰς θύρας καὶ δὲν ἀφίνει κανένα ἀπὸ τοὺς ἀποθανόντας νὰ ἐπανέλθῃ καὶ νὰ εἴπῃ ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ, διὰ νὰ μὴ λάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἀφορμὴν ἐκεῖνος καὶ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν κόσμον ὅλας τὰς ἰδικάς του πλάνας. Διότι καὶ ὅταν ἦσαν οἱ προφῆται, παρουσίασε ψευδοπροφήτας, καὶ ὅταν ἦσαν οἱ ἀπόστολοι, ψευδαποστόλους, καὶ ὅταν ἐφάνη ὁ Χριστός, ψευδοχρίστους· καὶ ὅτε ἐδόθησαν αἱ ὑγιεῖς διδασκαλίαι, αὐτὸς εἰσήγαγε διεστραμμένας, διασπείρων πανταχοῦ τὰ ζιζάνια. Ὥστε ἂν ἐγίνετο καὶ τοῦτο [ἂν δηλαδὴ ἀνεσταίνοντο νεκροί], θὰ ἐπεχείρει νὰ μιμηθῇ καὶ αὐτὸ μὲ τὰ ὄργανά του, ὄχι ἀνιστῶν πραγματικῶς νεκρούς, ἀλλὰ μὲ μαγγανείας τινὰς καὶ ἀπάτας θὰ ἐξηπάτα τὰ μάτια τῶν θεατῶν ἢ καί, ὅπως πρὸ ὀλίγου εἶπον, θὰ τοὺς ἔβανε νὰ ὑποκρίνωνται ὅτι ἀπέθανον, ὅλα δὲ θὰ τὰ ἔκαμνεν ἄνω κάτω καὶ θὰ τὰ ἀνακάτευεν.

Ἀλλ' ὁ Θεός, ἐπειδὴ τὰ προεγνώρισεν ὅλα αὐτά, τοῦ παρημπόδισε τὴν πονηρὰν αὐτὴν σκέψιν, καὶ προνοῶν δι' ἡμᾶς δὲν ἐπέτρεψε νὰ ἔλθῃ ποτὲ κανεὶς ἀπ' ἐκεῖ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τῶν ἐκεῖ εἰς τοὺς ζῶντας ἀνθρώπους. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ὁ Θεὸς μᾶς διδάσκει, ὅτι πρέπει τὰς ἁγ. Γραφὰς νὰ θεωρῶμεν περισσότερον ἀξιοπίστους ἀπὸ ὅλα. Διότι μᾶς ἔδειξε πολὺ σαφέστερα πράγματα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν· ἐπέστρεψεν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἔδιωξε τὴν πλάνην, ἐπανέφερε τὴν ἀλήθειαν, ὅλα αὐτὰ τὰ κατώρθωσε μὲ ψαράδες καὶ ἀσήμους ἀνθρώπους καὶ μᾶς ἔδωκε πανταχοῦ ἀρκετὰς ἀποδείξεις τῆς προνοίας Του. Μὴ νομίζωμεν λοιπὸν ὅτι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα τελειώνουν εἰς τὸν παρόντα βίον, ἀλλ' ἂς πιστεύωμεν ὅτι ἐξάπαντος θὰ γίνῃ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις ὅλων

δσα πράττομεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν. Διότι αὐτὸ εἶνε τόσον σαφὲς καὶ φανερὸν εἰς ὅλους, ὥστε νὰ ἔχουν περὶ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτραι καὶ αἱρετικοὶ καὶ οἱοσδήποτε ἄνθρωπος. Διότι ἂν καὶ δὲν σκέπτωνται ὅλοι περὶ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον, ἀλλ' ὅμως περὶ τῆς κρίσεως καὶ τῆς κολάσεως τῶν ἐκεῖ δικαστηρίων ὅλοι συμφωνοῦν, ὅτι δηλαδὴ ἐκεῖ ὑπάρχει ἀνταπόδοσις τῶν ὅσων γίνονται ἐδῶ. Διότι ἐὰν τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές, διὰ ποῖον λόγον ἐξέτεινε τόσον οὐρανόν, ὑπέστρωσε τὴν γῆν, ἥπλωσε τὴν θάλασσαν, διέχυσε τὸν ἀέρα, ἔδειξε τόσην πρόνοιαν, ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο μέχρι τέλους νὰ μᾶς προστατεύσῃ;

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ Νέρων.

Ὁ Τιγγελιανὸς εἶχεν ἀναγγείλει μίαν δημοσίαν ὑποδοχὴν τοῦ Νέρωνος. Ἐκυκλοφόρουν φῆμαι, ὅτι αὕτη θὰ ὑπερέβαλλε κάθε ἄλλην εἰς σπατάλην καὶ ἀκολασίαν. Ἐκηρύχθη δημοσία ἑορτὴ καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν, τὰ δὲ σχολεῖα καὶ ἡ Σύγκλητος ἔκλεισαν. Οἱ ἄνθρωποι, ὡς σύνολον, εἶχον καταντήσει εἰς τοιαύτην κατάπτωσιν, ὥστε, καίτοι ἦτο ἐλευθέρως καθιερωμένον τὰ θεάματα νὰ ἔχουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήθικον περιεχόμενον, οἱ γονεῖς δὲν ἐδίσταζον νὰ διεκδικοῦν θέσεις γιὰ τὰ παιδιά των, ἀπὸ τὰς ὁποίας αὐτὰ θὰ παρίσταντο μάρτυρες τῶν χειροτέρων ὀργίων.

Οἱ χριστιανοὶ ἦσαν οἱ μόνοι ποὺ ἔδειξαν ἀποστροφὴν πρὸς τὰ προαναγγελλόμενα ταῦτα ὄργια, τὰ ὁποῖα δὲν διέφεραν καθόλου ἀπὸ τὰς βακχικὰς ἑορτάς. Ἀπεφάσισαν νὰ μείνουν κλεισμένοι στὰ σπίτια των, ἕως ὅτου ὅλα τελειώσουν.

Ἡ ματαιοδοξία τοῦ Νέρωνος ἦτο τόσον ἀχαλίνωτος, ὥστε καμμία τιμὴ δὲν ἦτο δι' αὐτὸν ἐπαρκής, καμμία κολακεία δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσε. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν, ποὺ εἶχεν ὁ ἴδιος διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἦτο θεὸς ὑπεράνω τῶν θεῶν, ἐφθόνει δὲ μανιωδῶς κάθε εὐλαβῆ πρὸς τὰς θεότητας ἐκδήλωσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν αὐτὸς δὲν ἐλάμβανε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Κάθε ἀπουσία ἀπὸ τὰ συμπόσιά του ἐπέφερεν ἄμεσον τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν εἰς τὸν ἀπουσιάσαντα. Διὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ τοιούτου οἱ ἄνθρωποι κατέφευγον εἰς κάθε εἴδους τεχνάσματα. Διὰ νὰ δικαιολογοῦν τὴν ἀπουσίαν των προσεποιοῦντο τὸν ἀσθενῆ, δὲν ἐδίσταζαν δὲ νὰ προκαλοῦν εἰς τὸ σῶμά των θελληματικὰς πληγάς. Ὁ Νέρων ἔφερε βαρέως ἔστω καὶ φαινομενικὴν καταφρόνησιν πρὸς «τὴν ἱεράν του προσωπικότητα», τὴν ἐτιμώρει δὲ αὐστηρά. Ἐστέλλετο εἰς τὸν παραβάτην ἡ διαταγὴ νὰ ἐγκαταλείψῃ ὄχι τὴν Ρώμην μόνον, ἀλλὰ τὸν κόσμον, διότι ἡ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσία του ἦτο μία διαρκὴς ὕβρις πρὸς τὴν θεϊκὴν κεφαλὴν τοῦ Νέρωνος.

Ὁ Τιγγελιανὸς ὡμοίαζεν εἰς τὴν ἀχρειότητα μὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ του κύριον. Ἦταν ἕνα ὄν χωρὶς αἰσχύνην, ἀνθρωπισμὸν ἢ κοσμιότητα. Ἔχων σχεδὸν ἀπεριόριστον ἐξουσίαν ἐκ μέρους τοῦ Νέρωνος, ὡς πρὸς τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἀγριότητα, ἄφησε τὴν βρωμερὰν φαντασίαν του νὰ σχεδιάσῃ ἐλευθέρως καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν κάθε ἄκριτον ὑπερβολήν, διὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἑορτήν.

Ἐνήργησεν, ὥστε νὰ κατασκευασθῇ εἰς τὴν λίμνην τοῦ Ἀγρίππα, ποὺ εὑρίσκετο εἰς τοὺς δημοσίους κήπους, τοὺς συνορεύοντος μὲ τὸ σπίτι του, μία τεραστία σχεδία, πολυτελῶς στολισμένη. Ἐπάνω εἰς αὐτὴν θὰ ἐλάμβανε χώραν μεγαλοπρεπὲς συμπόσιον. Ἡ σχεδία ἐσύρετο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς λίμνης ἀπὸ βάρκαις στολισμέναις μὲ χρυσὸν καὶ ἐλεφαντοστοῦν. Οἱ δὲ κωπηλάται ἦσαν παρατεταγμένοι κατὰ σειρὰν τῆς ἡλικίας των καὶ τῆς ἐπιδόσεώς των εἰς τὴν ἀκολασίαν. Τὴν σχεδίαν ἐκόσμουν θαυμάσια ντιβάνια καὶ ἀναπαυτικὰ ἀνάκλιντρα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ματαξωτά· μεταξωταῖς ἦσαν ἀκόμη καὶ ἡ τένταις, ποὺ ἐχρησίμευαν νὰ προφυλάσσουν τοὺς καθημένους ἀπὸ τὸν ἥλιον. Μαγκάλια, εἰς τὰ ὁποῖα ἔκαιεν εὔοσμο λιβάνι, ἦσαν τοποθετημένα κατὰ διαστήματα, κατὰ μῆκος τῆς σχεδίας. Ἕνας ὅμιλος, ἀποτελούμενος ἀπὸ τοὺς περιφημοτέρους μουσικοὺς τῆς πρωτευούσης, ἔπαιζεν ἡδυπαθῆ μουσικήν· ὑπόστεγα πλουσίως ἐπιπλωμένα καὶ διακοσμημένα περιέζωναν τὴν ὅλην λίμνην, ὅπου κυρίαι τῆς ἀριστοκρατίας παρεδίδοντο εἰς κάθε εἶδος ἀκολασίας καὶ ἀνηθικότητος.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς σχεδίας, ἐξαπλωμένος εἰς μαλακὰ μαξιλάρια, εὑρίσκετο ὁ Νέρων μὲ τοὺς εὐνοουμένους του καὶ ἐκ τῶν δύο φύλων, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἀπηύθυνον πλῆθος φιλοφρονήσεων. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ χαμερπὴς δουλοφροσύνη των καὶ χονδροειδὴς κολακεία, ποὺ θὰ ἔπρεπε μᾶλλον ἀηδίαν νὰ τοῦ προξενῇ καὶ νὰ τοῦ καθίσταται ἀνιαρά, δὲν ἠμποροῦσε νὰ συμβαδίσῃ μὲ τὴν ἄκρατον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν του πρὸς τὰς κολακείας.

Εἰς τὸ πλευρόν του ἦτο ἡ αὐτοκράτειρα Ποππαία· εἰς τὰ πόδια του ἡ Ἀκτή, ἡ ὡραία γυναῖκα, τὴν ὁποίαν εἶχε πάρει σκλάβα καὶ εἶχεν ἀπελευθερώσει. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἵστατο ὁ Μᾶρκος, ὁ νεαρὸς νομάρχης τῆς Ρώμης, μὲ τὸ ὡραῖόν του πρόσωπον συνωφρυωμένον εἰς ἔνδειξιν δυσαρεσκείας. Μὲ γοῦστο καὶ πλουσίως ἐνδεδυμένος, ἀπετέλει μίαν περίβλεπτον φυσιογνωμίαν, ἀκόμη καὶ μέσα εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν καὶ τὴν ἐπίδειξιν, ποὺ τὸν περιεστοίχιζεν. Ἡ Ποππαία ἔρριψεν ἕνα βλέμμα πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην καί, στρεφομένη πρὸς τὸν Νέρωνα, εἶπε:

Τί ἐκστατικὸς ποὺ εἶναι ὁ Μᾶρκός μας! Τί σιωπηλός!

Ὁ Νέρων ἐστράφη, ἐκύτταξε τὸν Μᾶρκον καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα νὰ πλησιάσῃ. Ὁ Μᾶρκος ὑπήκουσε καὶ ἐπλησίασε μὲ ἀργὸν καὶ ἀξιοπρεπὲς βῆμα, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει καταπληκτικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χαμερπῆ δουλοπρέπειαν τοῦ ὑπολοίπου τῆς αὐλῆς.

Αἴ, Μᾶρκό μου! Τί ἰδέαν ἔχεις γι' αὐτά; εἶπεν ὁ Νέρων καὶ ἐξέτεινε τὸ χέρι του πρὸς τὸ ἑκατέρωθεν τῆς λίμνης θέαμα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ,,

		Τιμὴ Δρχ.	Ταχ. Ἐσωτ.
Π. Ν. Τρεμπέλα. Λαϊκὰ κηρύγματα ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἀναγνώσματα ἐξόχως τερπνὰ καὶ διδακτικά, περιλαμβάνοντα τὴν ἱστορίαν τῶν πρωτοπλάστων, τῶν δύο ἀδελφῶν Κάϊν καὶ Ἄβελ, τοῦ Νῶε μετὰ τοῦ παγκοσμίου κατακλυσμοῦ, καὶ τοῦ μεγάλου πατριάρχου Ἀβραάμ.			
Τεῦχος Α') Ἀδὰμ καὶ Εὔα	ἄδετον	10	8
	πανόδετον	25	9
» Β') Κάϊν καὶ Ἄβελ	ἄδετον	4	6
» Γ') Νῶε	»	8	7
Τὸ β' καὶ γ' τεῦχος εἰς 1 τόμον	πανόδετον	27	9
» Δ') Ἀβραάμ	ἄδετον	15	7
	πανόδετον	30	10

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Νέον ἔνυσμα μίσους.

Ὡς νὰ μὴ ἤρκουν ὅσα δεινὰ ἐπεσώρευσεν εἰς τὴν χώραν μας ὁ ἀπαίσιος διχασμός, τὸν ὁποῖον ἀπὸ μιᾶς εἰκοσαετίας τὰ κόμματα κρατοῦν ἀγεφύρωτον καὶ διευρύνουν πάντοτε κατὰ τρόπον κινδυνωδέστερον, ἀπειλοῦνται καὶ νέα τώρα. Καὶ τὰ νέα ταῦτα δεινὰ θὰ δημιουργήσῃ ὁ ὑπὸ ἄλλην μορφὴν διχασμός, ὁ ὁποῖος καλλιεργεῖται ἐντατικῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας: Ὁ μεταξὺ γηγενῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπηλύδων (τῶν λεγομένων προσφύγων) Ἑλλήνων! Ἂν μάλιστα διαπιστωθῇ, ὅτι αἱ ταυτοχρόνως ἐκραγεῖσαι εἰς δύο πόλεις πυρκαϊαὶ προσφυγικῶν οἰκημάτων καὶ αἱ πρῶται αἱματηραὶ συμπλοκαὶ εἶναι ἔμπρακτος ἐφαρμογὴ τῶν κηρυγμάτων τοῦ μίσους, τῶν ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐφημερίδων τινῶν διαλαλουμένων, τότε πλέον ὁ διχασμὸς προχωρεῖ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμόν!

Ἀλλά, πρὸς Θεοῦ! Ὀλίγαι ἀκτῖνες λογικῆς σκέψεως δὲν ἠμποροῦν νὰ ρίψουν ὀλίγον φῶς εἰς τὸν σκοτεινὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων τούτων τοῦ μίσους διὰ νὰ ἐνθυμηθοῦν: Ποῖοι εἶναι οἱ πρόσφυγες; Δὲν εἶναι οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ γηγενεῖς Ἕλληνες μέχρι πρὸ δεκαπενταετίας μετὰ τόσου πόθου ἐπερίμεναν τὴν ἐποχὴν τῆς ἀπελευθερώσεώς των, μὲ τόσας δὲ θυσίας αἵματος καὶ μὲ τόσον ἐθνικὸν ἠρωϊσμὸν εἠργάσθησαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν της; Ποῖοι δὲ εἶναι οἱ γηγενεῖς Ἕλληνες; Δὲν εἶναι ἐκεῖνοι, τὴν μετὰ τῶν ὁποίων ἕνωσιν οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες διαρκῶς ὠνειρεύοντο καὶ μετὰ πόθου ἀνέμεναν; Καὶ ἀφοῦ ἡ ἕνωσις αὕτη οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι γεγονός, πρέπει τώρα νὰ μολύνεται, νὰ καθυβρίζεται, νὰ καταπληγώνεται κατὰ τόσον ὀλιβερὸν καὶ χυδαῖον τρόπον;

Τὸ ἀκόμη σπουδαιότερον: Ὀλίγον χριστιανικὸν αἴσθημα δὲν θερμαίνει τὰς καρδίας τὰς ὑπὸ τοῦ μίσους κυριευθείσας διὰ νὰ συναισθανθοῦν: Ποῖοι εἶναι οἱ πρόσφυγες καὶ ποῖοι οἱ γηγενεῖς; Δὲν εἴμεθα ὅλοι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, τέκνα τῆς αὐτῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ; Πῶς τὸ βράδυ ὁ τοιοῦτο μῖσος ἀθρόισας εἰς τὴν ψυχήν του θὰ προσευχηθῇ καὶ θὰ προφέρῃ τὰς ἱερὰς λέξεις: «Πάτερ ἡμῶν»; Πῶς θὰ τολμήσῃ νὰ ψευσθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ λέγων: «ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν»; Δὲν ψεύδεται ἀναιδῶς, ὅταν βεβαιώνῃ τὸν Πατέρα ὅτι συγχωρεῖ, ἐνῷ μισεῖ;

Ἀσφαλῶς οὔτε Ἕλληνες, οὔτε Χριστιανοὶ εἶναι οἱ ἐκατέρωθεν μισοῦντες καὶ διχάζοντες καὶ πρὸς τὸν σπαραγμὸν προχωροῦντες.

«Βεβαιότης ἐν μέσῳ ἀβεβαιότητος».

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐδημοσιεύθη εἰς ἀγγλικὰ φύλλα ἡ ἀκόλουθος ὡραία προτροπὴ πρὸς μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς:

«Τὸ Νέον Ἔτος ἤνοιξεν ἐν μέσῳ ἀβεβαιότητος—ἀβεβαιότητος εἰς τὴν διεθνῆ πολιτικήν, ἀβεβαιότητος εἰς τὴν οἰκονομικὴν σφαῖραν, ἀβεβαιότητος εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις, ἀβεβαιότητος εἰς τὰ θρησκευτικὰ φαινόμενα. Καὶ προβάλλει ἀπὸ πολλὰ χείλη τὸ ἐρώτημα: Ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τὴν βεβαιότητα ἐν μέσῳ ἑνὸς ἀβεβαίου κόσμου;

«Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀντηχεῖ ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν ἀστάτων κραυγῶν τοῦ νεωτέρου κόσμου. Ἀντὶ τῶν ἀορίστων εἰκασιῶν ἡ Γραφὴ διακηρύττει τὴν αἰώνιαν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐρευνῶν μας διὰ τὴν εὕρεσιν φωτὸς καὶ ὁδηγοῦ ἡ Γραφὴ προβάλλει τὸ Φῶς τοῦ κόσμου», δηλαδὴ τὸν Χριστόν!

Πόσοι ἀναγνῶσται εὑρίσκονται εἰς τοιαύτην ἀβεβαιότητα διὰ τόσα τοῦ βίου των ζητήματα καὶ εἰς τοιαύτην ἀθυμίαν δι' ἔλλειψιν φωτὸς καὶ ὁδηγοῦ! Ἀλλ' εἴδάν ποτε τὴν Γραφήν; Ἀπέκτησαν εἰς τὸ σπίτι των Καινὴν Διαθήκην; Ἐμελέτησάν ποτε τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ νὰ λάβουν φῶς καὶ ἀλήθειαν καὶ ζωήν;

Ἡ διελκυστίνδα τῶν γονέων.

Εἰς συνοικίαν τῶν Ἀθηνῶν ἀπεπειράθη ν' αὐτοκτονήσῃ μία μητέρα, διότι ὁ σύζυγός της «ἐξυλοκόπει ἀγρίως τὰ τέκνα των».

Ἔχομεν ὁπλαδὴ ἐδῶ μίαν δημοσιωτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ δράματος, ποὺ λαμβάνει χώραν εἰς τόσας καὶ τόσας οἰκογενείας. Ἡ διαφωνία τῶν γονέων διὰ τὰ παιδιά. Ἰδοὺ τὸ δρᾶμα. Ὁ πατέρας «τὰ δέρνει», ἡ μητέρα «τὰ καλοπαίρνει», διὰ νὰ καταστρέψῃ δ,τι καὶ ἂν ὁ πατέρας οἰκοδομῇ. Ἡ, ἡ μητέρα τὰ συμβουλεύει καὶ τὰ παιδαγωγεῖ, ὁ πατέρας ἀνατρέπει τὰς συμβουλὰς τῆς μητέρας καὶ παρέχει εἰς αὐτὰ ἄνευ χαλινοῦ ἐλευθερίαν.

Καὶ ἡ διελκυστίνδα αὐτὴ τῆς οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδαγωγίας ἀποβαίνει πάντοτε εἰς βάρος τῶν παιδιῶν, εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ὁποίων ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας χαράσσεται βαθέως ἡ ἐντύπωσις τῆς διαφωνίας, τῶν φιλονεικιῶν, τῆς ἀντιθέσεως τῶν γονέων. Εἰς τοιοῦτο δὲ περιβάλλον διαφωνίας ἀνατρεφόμενα, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸ κακὸν φυσικὴν κλίσιν των ἔχοντα νηπιόθεν βοηθὸν ἕνα τῶν γονέων, πρὸς τὸ κακὸν συνήθως τρέπονται διὰ νὰ συνεχίσουν εἰς τὴν ζωήν των τὸ οἰκογενειακὸν τοῦτο δρᾶμα. Ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἡ δι' αφωνία αὐτὴ τῶν γονέων διὰ τὰ παιδιὰ δηλητηριάζει καὶ τὰ μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις, γίνεται πηγὴ θλίψεων εἰς τὸ εὐαισθητότερον μέρος, αἰτία ναυαγίου τοῦ γάμου, τόσων ἄλλων οἰκογενειακῶν καταστροφῶν.

Καὶ ὅμως ὅλα αὐτὰ θὰ ἔλειπαν, ζηλευτὴ δὲ γαλήνη καὶ θερμὴ ἀγάπη θὰ ἐβασίλευεν, ἐὰν οἱ γονεῖς ἦσαν ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ καὶ ἐὰν ἐφρόντιζαν νὰ συγκροτήσουν χριστιανικὴν οἰκογένειαν.

Ἡ ἐπιστήμη περὶ τοῦ Θεοῦ—Δημιουργοῦ.

Ὁ Ἄγγλος καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Sir Z. Arthur Tomson, εἰς τὴν αὐτὴν πραγματείαν, τὴν ὁποίαν ἐμνημονεύσαμεν εἰς προηγούμενον φύλλον, καὶ εἰς κεφάλαιον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: «Θρησκεία καὶ ἐπιστημονικαὶ ἰδέαι», γράφει:

«Ἡ ἐξουσία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων πηξησε τόσον πολὺ εἰς τὰς πεπολιτισμένας χώρας, ὥστε ἡ πρακτικὴ ὁδὸς πρὸς τὴν θρησκείαν δὲν εἶναι τόσον πολυσύχναστος σήμερον, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ λαμβάνουν σοβαρῶς τὸ πρόβλημα τοῦ νὰ ζήσουν καλὴν ζωήν. Παραμένει ἐν τούτοις ἐν τῷ συνόλῳ ἀληθές, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ ἐνέργεια συνίσταται ἐκ δεσμῶν—διανοητικῶν, συναισθηματικῶν καὶ πρακτικῶν—τοὺς ὁποίους ὁ ἄνθρωπος ἐκπέμπων πρὸς τὸ Ἀπόλυτον ζητεῖ νὰ ἐξαρτηθῇ καὶ στηριχθῇ ἀπὸ Αὐτό. Τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι μερικοὶ λαοὶ δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην αὐτῶν δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι μερικοὶ λαοὶ εἶναι τυφλοὶ ὡς πρὸς τὰ χρώματα [ὁπλαδὴ πάσχοντες ἀχρωματοψίαν, μὴ δυνάμενοι νὰ διακρίνουν τὰ χρώματα, ἑπομένως διανοητικῶς τυφλοὶ] καὶ ἄλλοι κωφοὶ ὡς πρὸς τοὺς ἤχους καὶ τόνους καὶ ἄλλοι ξένοι πρὸς τὴν ποίησιν....»

«Ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ὑψίστη ἔκφρασις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Εἶναι δὲ ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι αὕτη ὑπῆρξεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καθαρὰ καὶ ἐπεξετάθη μὲ τὴν αὔξουσαν διανόησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐκτίμησιν περὶ τοῦ κόσμου, καίτοι συχνὰ ὠλίσθαινε πάλιν ἀπὸ ὑψηλοτέραν εἰς κατωτέραν ἐκδήλωσιν....Θεωρητικῶς ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου περὶ Θεοῦ ὡς Δημιουργοῦ ἔπρεπε νὰ εἶνε μεγαλυτέρα σήμερον παρ' ὅσον ὑπῆρξέ ποτε πρότερον, διότι ἡ γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου περὶ τοῦ κόσμου εἶνε μεγαλυτέρα».

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ.ναοὺς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμονοίας) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.

Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος.

Ἁγ. Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· ἱεροδ. Χαραλ. Δέδες ἐν Χανίοις· ἱεροδ. Πάμφιλος Παπαγιάννης ἐν Ἡρακλείῳ· Λάζαρος Χατζηθέμελις ἐν Κύπρῳ· Ἀλέξ. Γκανιάτσος ἐν Σέρραις· Ἀθαν. Φραγκόπουλος ἐν Ἰωαννίνοις· Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου)· Κωνστ. Χρόνης ἐν Βεροίᾳ. Εὐστ. Μπιλάλης ἐν Ναούσῃ· Περ. Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῃ· Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν Ἀκарνανίᾳ καὶ Δ. Παπαδημητρίου ἐν Ἡρακλείῳ.

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι